

عوامل مشهدی برنامه تلویزیونی «از تو»، ویژه ماه رمضان از روند شکل گیری این برنامه و ویژگی‌ها تولید برنامه‌های گفتمانی در مشهد می‌گویند

روایت گفتمان حل مسئله از دل مردم

گزارش روز

طنین همتی! مشهد در سال های اخیر ثابت کرده است که از ظرفیت قابل توجهی برای شکل دهی و میزبانی برنامه های گفت وگومحور در بستر تلویزیون ملی برخوردار است؛ ظرفیتی که امروز در قالب تولید برنامه تلویزیونی «از تو» نمود یافته است. این برنامه که ضبط آن هم اکنون در مشهد در جریان است، در شب های ماه مبارک رمضان به صورت روزانه با اجرای مجری شناخته شده محمد دلاوری بر روی آنتن شبکه یک سیما می رود و با تکیه بر گفت وگو و روایت های میدانی، به مسائل اجتماعی و کنشگری مردمی می پردازد. «از تو» به عنوان یکی از نمونه های موفق برنامه های گفت وگومحور تولید شده خارج از پایتخت، تلاش دارد با بهره گیری از ظرفیت های انسانی و فرهنگی مشهد، روایتگر تجربه های واقعی مردم در مسیر حل مسائل کشور باشد. روایت داستان گونه در یک بخش برنامه گفت وگو محور، ایجاد دگور متفاوت و روایت برنامه برای افراد ناشنوا می تواند از بخش های متمایز این برنامه باشد. در ادامه این گزارش، گفت وگوی «شهرآرا» با عوامل و دست اندکاران مشهدی این برنامه تلویزیونی را می خوانید.

- «از تو»؛ روایت مسئولیت پذیری مردم برای مردم

حسین لطفی، کارگردان برنامه تلویزیونی «از تو»، با اشاره به روند تولید این برنامه گفت: ضبط برنامه تلویزیونی «از تو»، از ۲۹ بهمن ماه آغاز شد و تا ۱۰ اسفندماه ادامه دارد. این برنامه در مجموع شامل ۱۸ کلاکت ۵۰ دقیقه ای است که

به صورت فشرده در حال ضبط است.

او درباره محور اصلی برنامه توضیح داد: موضوع برنامه، پرداختن و بازنمایی فعالیت های افراد یا گروه هایی است که از جنس مردم اند و برای مردم کار کرده اند، به ویژه گروه های جهادی که بی منت و اذل جامعه برخاسته اند و در مسیر خدمت به مردم گام برداشته اند. انتخاب سوزها به گونه ای بوده که برای مخاطب ملمس شدنی و تکرارپذیر باشد، ما سراغ آدم ها و موقعیت هایی رفتیم که مخاطب وقتی برنامه را می بیند، با خودش بگوید من هم می توانم. آدم هایی که با دست خالی، در شرایطی سوزها به گونه ای بوده که برای مخاطب ملمس شدنی، ایشار و شجاعت، تصمیم درستی گرفته اند و اقدام آن ها اثر واقعی و مثبت در زندگی دیگران گذاشته است.

- قصه گوینی؛ هسته اصلی روایت در «از تو»

کارگردان «از تو» شیوه روایت برنامه را مبتنی بر قصه گوینی دانست و گفت: در این برنامه ما صرفا روایت مستقیم مهمان از کار خودش را نمی شنویم. پیش از تولید هر قسمت، یک پژوهش کامل انجام می شود، از ریشه شکل گیری مسئله تا مسیر حل آن. با افراد مرتبط مصاحبه می کنیم، اطلاعات جمع آوری می شود و در نهایت، قصه اصلی استخراج می شود.

لطفی درباره طراحی استودیو گفت: ایتیم اول برنامه در فضایی شکل می گیرد که آن را گنجینه قهرمانی نام گذاشته ایم. دیوارهای استودیو پر از قاب هایی است که هر کدام نماینده یک سوز و یک اقدام خدایپندانه و مردمی است. هر قاب، روایتگریکی از داستان های برنامه است.

به گفته او، این گنجینه یک راوی دارد: «آقای علی عامل هاشمی راوی گنجینه است.» او در حدود ۱۰ دقیقه، در پارت های مختلف، با بیانی داستانی و جذاب، اصل مسئله را برای مخاطب روایت می کند؛ اینکه مسئله از کجا شروع شده و چرا به یک بحران تبدیل شده است.

- از سیل پلختر تا نجات ۱۵ هزار درخت انجیر

لطفی برای توضیح شیوه روایت، به یکی از سوزها ی برنامه اشاره کرد: برای مثال در یکی از قصه ها، ماجرای سیل پلختر را روایت می کنیم؛ جایی که بعد از رفتن همه گروه های امدادی، یک فرد احساس مسئولیت می کند و متوجه می شود رزق و روزی چند هزار نفر، یعنی انجیرستان های منطقه، زیر دو تا سه متر گل مدفون شده است. اگر در بازه زمانی کوتاهی گل ها برداشته نمی شد، همه درخت ها از بین می رفت. راوی این مسئله، واقعه گونه تعریف می کند و بعد، مجری هاشمی آقای دلاوری، مهمان را دعوت می کند تا درباره چگونگی حل مسئله صحبت شود.

به گفته او، گفت وگوی برنامه صرفا شرح یک اقدام نیست؛ مجری برنامه با سبک اجرای خاص خودشان، گفت وگویی شکل می دهند که به روایایی می پردازد که شاید در نگاه عادی دیده نشود. مخاطب می شود که یک فرد عادی، یا چندبیل و کمک چند نفر از دوستانش، توانسته ۱۵ هزار درخت انجیر را نجات دهد. همین شنیدن، برای مخاطب الهام بخش است.

- آیتیم پایانی؛ پیوند اسطوره و امروز

کارگردان «از تو» درباره آیتیم پایانی، برنامه گفت: در انتهای برنامه، یک آیتیم خوانش داریم؛ فضایی شبیه پادکست تصویری. در این بخش، یک قصه اساطیری یا کهن درباره مسئولیت پذیری و قهرمانی روایت می شود. این آیتیم، فضای برنامه را می شکند و مخاطب را وارد جهان دیگری می کند. اما در امتداد مفهوم اصلی برنامه است.

لطفی با اشاره به بازخوردهای اولیه گفت: برای قضاوت دقیق درباره میزان ارتباط مخاطب با برنامه، نیاز است تعداد بیشتری از قسمت ها پخش شود و آمار رسمی از سوزی سازمان صداوسیما اعلام شود. اما بازخوردهایی که از دوستان، آشنایان و مخاطبان اولیه گرفته ایم،

- ایده اولیه «از تو» از دل یک جمع جهادی شکل گرفت

مهدی پناهی، سردبیر محتوایی برنامه تلویزیونی «از تو»، با اشاره به چرایی شکل گیری این برنامه و ضرورت نگاه محتوایی در تولید آثار گفتمانی، تأکید می کند: اگر قرار است کیفیت یک برنامه تلویزیونی بالا برود، ناگزیر باید از سطح اجرا و فرم عبور کنیم و به لایه های عمیق تر محتوا، رویکرد و هدف برسیم.

او با توضیح درباره نقش سردبیر محتوایی در این برنامه می گوید: برنامه تلویزیونی صرفا کارگردان، فیلم بردار یا تیم اجرایی نیست. بخش مهم تر، تصمیم گیری درباره این است که چه سوزها ی انتخاب شود، چه ویژگی هایی داشته باشد و اساسا ما با چه هدفی وارد تولید می شویم. اینجاست که نیاز به سر دبیری محتوایی احساس می شود.

او ادامه می دهد: ایده اولیه برنامه ازل یک جمع جهادی و فعال فرهنگی شکل گرفت؛ کسانی که دغدغه جهاد و کنشگری اجتماعی داشتند و می خواستند این مفهوم را در قالب یک برنامه تلویزیونی به تصویر بکشند. برای تبدیل این ایده به یک برنامه منسجم، نیاز به هماهنگی محتوایی وجود داشت؛ نقشی که سر دبیری محتوایی بر عهده دارد.

- از پرسش های بزرگ تا قدم های کوچک

سردبیر محتوایی «از تو» درباره اهمیت برنامه های گفتمانی توضیح می دهد: در سراسر کشور، افراد و گروه های زیادی هستند که هرکدام در گوشه ای از ایران، مسئله ای از مسائل مردم را حل می کنند. این حرکت ها اغلب کوچک، محلی و پراکنده اند، اما وقتی این جریان های کوچک به هم متصل می شوند، یک جریان بزرگ و مؤثر اجتماعی شکل می گیرد.

به گفته پناهی، گفتمان سازی زمانی رخ می دهد که هر فرد، در هر شغلی معلم، راننده تاکسی، رسانه ای یا کارگر از خودش بیرون من چه نقشی در حل مسائل کشور دارم. همین سؤال، نقطه آغاز یک گفتمان عمومی است.

او با اشاره به پرسش های پرتکرار جامعه می افزاید؛ اینکه چرا پیشرفت اتفاق نمی افتد، چرا مشکلات اقتصادی حل نمی شود، چرا محرومیت باقی مانده و چرا استعداد ها شکوفا نمی شوند، پرسش های واقعی جامعه اند. برنامه های گفتمانی قرار نیست یک شبه پاسخ همه این ها را بدهند، اما می توانند مردم را به

برداشتن قدم های کوچک اما اثرگذار ترغیب کنند. او تأکید می کند: پیام برنامه این است که کار خیر فقط کمک مالی نیست، کار خیر یعنی حل یک مسئله از مسائل کشور، این نگاه، کاملا با روح ماه مبارک رمضان هم راستاست.

- «از تو»؛ نمایش کنشگری های مردمی

سردبیر محتوایی برنامه «از تو» درباره رویکرد اصلی این برنامه تشریح می کند: ما می خواستیم نشان دهیم عده ای کاملا مردمی، خودجوش و بدون دستور، بخشنامه یا الزام اداری، در حال حل مسائل کشور هستند. این افراد نه کارمندند و نه مأمور؛ فقط دغدغه دارند.

او این رویکرد را امتداد روح جهاد سازندگی پس از انقلاب می داند و می گوید: از همان سال ۵۷، این نگاه وجود داشت که مسائل مردم باید برای مردم و با کمک خود مردم حل شود. هیچ کس قرار نیست حذف شود؛ همه اصلاع جامعه در حل مسئله نقش دارند.

- روایت امید؛ یاد زهر القای بن بست

پناهی یکی از مهم ترین ویژگی های برنامه را «روایت امید» می داند و تصریح می کند: امروز رسانه های فارسی زبان خارج از کشور مدام این تصویر را القا می کنند که ایران به بن بست رسیده، امیدی به آینده نیست و هیچ کس به فکر مردم نیست. این تصویر، متأسفانه در ذهن بسیاری از ما هم رسوخ کرده است. اما وقتی زندگی کنشگران اجتماعی را روایت می کنیم، می بینیم افرادی هستند که حتی سی سال از عمرشان را در نقاط محروم کشور صرف حل مسائل مناطق محروم کرده اند.

به گفته سردبیر محتوایی «از تو»، این روایت ها نشان می دهد بن بست یک انگاره پوچ است. جریان های مردمی واقعی اند، ریشه دارند، تجربه می اندوزند، رشد می کنند و به بلوغ می رسند. این ها کف روی آب نیستند؛ اصل ماجرا همین ها هستند.

- ظرفیت های مشهد فراتر از تصور

مهدی کوهستانی، از دیگر عوامل برنامه تلویزیونی «از تو»، با اشاره به روند شکل گیری این برنامه گفت: ایده شکل گیری ابتدار ذهن یکی از اعضای تیم شکل گرفت و پس از طرح و بررسی جمع بندی نهایی برای تولید برنامه رسیدیم. مجموعه های مردمی و نیروهای جوان پای کار آمدند و تولید و پخش این برنامه را فراهم کرد.

این تهیه کننده در پاسخ به پرسشی درباره توان مشهد در تولید برنامه های ملی اظهار کرد: ظرفیت مشهد بسیار بالاست. حتی پیش از این هم چنین باوری وجود داشت، اما گاهی در میان برخی فعالان حوزه تهیه کنندگی تردیدهایی مطرح می شد که آیا می توان پروژه های بزرگ و ملی را خارج از تهران و ملاد در مشهد اجرا کرد یا نه. او افزود: تجربه تولید «از تو» نشان داد این نگاه نادرست است. به گفته کوهستانی، استعداد ها، هنرمندان و نیروهای رسانه ای در مشهد و بسیاری از مراکز استان ها، نه تنها کم تر از ظرفیت های تجربه شده در تهران نیستند، بلکه در مواردی حتی از آن هم فراتر هستند. آنچه در این برنامه رقم خورد، تنها گوشه ای از ظرفیت عظیم مشهد و سایر نقاط کشور است.

دکور هزارمتری؛ «گنجینه ای» از ظرفیت های مردمی این فعال رسانه ای درباره دکور برنامه «از تو» گفت: برای تولید برنامه، یک سوله حدود هزار متری استفاده شده

است که بخشی از آن به پشت صحنه و امور فنی و پخش اصلی به دکور داخلی اختصاص دارد. حدود ۵۰۰ تا ۶۰۰ متر از این فضا در قاب تصویر دیده می شود و باقی فضا مربوط به پشتیبانی و فعالیت های پشت صحنه است. کوهستانی درباره ایده محتوایی دکور توضیح داد: دکور برنامه به صورت یک «گنجینه» طراحی شده است؛ گنجینه ای از ظرفیت ها و فعالیت های موفق مردمی در سراسر کشور، تماشاگران حاضر در استودیو، نمایندگان مخاطبان تلویزیون هستند که گویی برای بازدید و شنیدن روایت این گنجینه دعوت شده اند.

او افزود: قاب ها، گلس با کس ها و عناصر بصری دکور، همگی حامل محتوای مرتبط با سوزها ی برنامه اند و «آقای هاشمی» به عنوان راوی، هر روز یکی از داستان ها و روایت های این گنجینه را برای مخاطبان بازگو می کند.

- مسئله محوری و تمرکز بر الگوهای در دسترس او تأکید کرد: فعالیت های مردمی و گروه های جهادی محدود به چند حوزه خاص نیستند و در موضوع هایی مانند محیط زیست، آسیب های اجتماعی، پیشرفت و توسعه، محرومیت زدایی، کشاورزی و باغبانی، اشتغال زایی و پروژه های عمرانی نقش آفرینی می کنند. کوهستانی درباره انتخاب مهمانان برنامه گفت: در این برنامه سراغ نمونه های موفق مردمی رفته ایم؛ افرادی که برای مخاطب دوز دسترس نیستند. هدف، چهره سازی یا پروپاگاندا نبوده، بلکه معرفی الگوهایی است که مخاطب بتواند با آن ها ارتباط حسی برقرار کند و خود را در مسیر تجربه زیسته آن ها تصور کند؛ مسیری که به الگوپذیری واقعی منجر می شود.

- «از تو» ادامه دار خواهد بود

او با اشاره به آینده برنامه تصریح کرد: «از تو» از ابتدا با نگاه بلندمدت طراحی شده است. پیش بینی ما تولید این برنامه در چندین فصل بوده و حتی برآورد اولیه، حدود ۱۰ فصل ۱۳ قسمتی است. به محض پایان ضبط ها، جلسات تیم سردبیری، محتوایی و هنری آغاز می شود، فصل اول آسیب شناسی می شود و بازخورد مخاطبان برای ارتقای کیفیت فصل های بعدی بررسی می شود.

کوهستانی در پایان به سختی های تأمین بودجه برای ساخت برنامه «از تو» اشاره کرد و افزود: تأمین هزینه ساخت چنین برنامه هایی با کیفیت ملی بسیار مهم است و به مشارکت مجموعه ها و افراد مختلف نیاز دارد. برخی مجموعه ها و سازمان ها مانند کمیته امداد، سازمان تبلیغات، مجموعه صداوسیما ی استان و برخی سازمان ها به صورت جهادی پای کار آمدند؛ اگرچه برخی مجموعه ها نیز که برای جذب بودجه و امکانات که در وظایفشان تعریف شده است به سراغشان رفتیم اما با کم لطفی آن ها مواجه شدیم. با این حال باید گفت ساخت چنین برنامه ای به اعتماد و مشارکت مدیران نیاز دارد تا به نتیجه مطلوب برسیم.

- توجه به ابعاد مغفول مسائل و بحران ها

مریم درانی، سرپرست نویسندگان این برنامه، در این گفت وگو با اشاره به روند شکل گیری این برنامه نیز گفت: نگاه اصلی «از تو» بر این اصل استوار است که هر مسئله اجتماعی و هر بحران، ابعاد متعددی دارد. معمولاً در رسانه ها تنها

به برخی از این ابعاد پرداخته می شود و بخش های عمیق تر، ریشه ای تر و اثرگذارتر که پیامد های بلندمدت تری بر زندگی مردم دارند، مغفول می مانند. این برنامه تلاش کرده است به سراغ همین زوایای کمتر

عکس: سیدعلی مستغانی/شهرآرا

دیده شده بود.

او ادامه داد: سوزها ی برنامه «از تو» افرادی هستند که به جای تکرار مسیرهای مرسوم، به ابعاد متفاوت مسائل توجه کرده اند و با نگاهی نو، خلا فانه، راه حل هایی ارائه داده اند که هم اثرگذاری کوتاه مدت داشته و هم آینده نگرانه بوده است.

این فعال در حوزه نویسندگی یکی دیگر از محورهای محتوایی برنامه را آسیب شناسی بیان کرد و گفت: در کشور اقدامات ارزشمند زیادی انجام می شود، اما اگر این اقدامات آسیب شناسی نشوند، در آینده همان خطاها تکرار خواهد شد. نباید صرفا یک تجربه موفق را کپی کرد. سوزها ی انتخاب شده در «از تو»، تجربه های پیشین را بررسی کرده، نقاط ضعف را شناسایی و با اصلاح آن ها، خدمت رسانی خود را در قالبی جدید و مؤثرتر ادامه داده اند.

- ساختار سه گانه برنامه؛ روایت، گفت وگو و قصه درانی درباره ساختار برنامه توضیح داد: «از تو» یک برنامه گفت وگومحور صرف نیست و در طراحی آن از ظرفیت روایت و داستان پردازی استفاده شده است. برنامه در سه بخش روایت، گفت وگو با مهمان و بخش پایانی قصه محور ارائه می شود و محتوای اصلی هر موضوع در این سه بخش به صورت مکمل با زفرینی می شود. او با تأکید بر اهمیت فرم بیان خاطر نشان کرد: در شرایطی که با جنگ روایت ها روبه رو هستیم، استفاده از قالب روایت، نقالی مدرن و قصه گویی، یکی از مؤثرترین ابزارها برای انتقال پیام است. در این برنامه تلاش کردیم با اقتباس از ادبیات کهن فارسی و بهره گیری از ظرفیت های روایی آن، مسائل امروز جامعه را به زبانی بومی، ملموس و اثرگذار به مخاطب منتقل کنیم.
- سرپرست نویسندگان «از تو» با اشاره به ظرفیت های ادبی مشهد اشاره کرد و گفت: مشهد از نظر پیشینه ادبی و تربیت نویسنده، منطقه ای بسیار مستعد است. حضور استادان برجسته در گذشته و حال، این شهر را به یکی از قطب های ادبی کشور تبدیل کرده است؛ به گونه ای که بسیاری از نویسندگان فعال در دیگر استان ها نیز به نوعی از فضای آموزشی مشهد بهره برده اند.

- فعالیتی خودجوش با هدف تربیت نیرو درانی در ادامه با انتقاد از رویکردهای صرفا آموزشی افزود: آنچه امروز بیش از برگزاری دوره های متعدد آموزشی به آن نیاز داریم، تربیت نیرو است. تربیت نیروی فرهنگی فرایندی کوتاه مدت نیست و با چند کارگاه یا دوره محدود محقق نمی شود. این مسیر نیازمند ارتباط مستمر هنرجو با استاد و یک فرایند میان مدت تا بلندمدت است؛ همان مدلی که در سال های ابتدایی انقلاب اسلامی موجب تربیت هنرمندان جریان ساز شد. اگر قرار است در برابر تهاجم فرهنگی ایستادگی شود، باید نیروهایی تربیت شوند که ریشه دار، عمیق و صاحب هویت باشند. این هدف با آمارسازی آموزشی محقق نمی شود و نیازمند برنامه ریزی منسجم، حمایت نهادی و سرمایه گذاری واقعی است.

او با اشاره به سابقه فعالیت در مجموعه تربیتی «کتاب پردازان» گفت: گروه «نویسندگان جریان» که در آن فعالیت می کنم، به صورت کاملا خودجوش و بدون حمایت رسمی شکل گرفته و در حوزه هایی همچون صداوسیما، نشر، آموزش نویسندگی، ادبیات کودک، داستان نویسی بلند و روایت تاریخ فعال است. هدف اصلی ما از ابتدا تربیت نیرو بوده و با وجود همه محدودیت ها، تلاش کرده ایم این مسیر را ادامه دهیم؛ مسیری که خود به نوعی یک فعالیت جهادی فرهنگی محسوب می شود.

